כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בהעלותך ■ ט' סיון ה'תשע"ט ■ 12.06.2019 ■ גליון מס' 535

תפוצה לכל קהילות ישראל

וינוסו משנאיך מפניך

/ הרב יעקב הלוי פילבר

אחת לכמה שנים קם בתוכנו "מושיע" תורן המודיע שהנה הנה הוא מביא שלום לישראל, והוא גורר את מדינת ישראל בצורה לא אחראית להימור שהתוצאות שלו מעמידות אותנו שוב מול מציאות אכזרית של איבת עולם לעם עולם. מאז השליך נמרוד את אבינו אברהם לכבשן האש, לא חדלו הניסיונות של אומות העולם להכחיד את עמנו, כבר בימי האבות אנו מוצאים את ישמעאל המצחק עם יצחק [בראשית כא ט], ופירשו לנו חז"ל: שהיו יוצאים לשדה, ונוטל ישמעאל קשתו ויורה בו חצים [ב"ר נג], והוסיפו על כך במדרש [תנחומא תולדות ה]: "'עין ה' אל יראיו' - זה יצחק, 'להציל ממות נפשם' - שבקש ישמעאל להורגו". גורל זה חזר על עצמו אצל יעקב ככתוב [שם, כז מא]: "ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את אחי". יעקב אינו משלים עם גורל זה, הוא מושיט ידו לשלום, מתקין עצמו לדורון לתפילה ולמלחמה, בתקוה להתפייס עם אחיו. והנה זה פלא, כאשר סוף סוף נפגש יעקב עם עשו, ועשו מאיר לו פנים ומציע לו: "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך", דווקא כשלכאורה נתיישרו ההדורים, דווקא אז יעקב מסרב ודוחה את עשו: "יעבור נא אדוני לפני עבדו, ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני", מה גרם ליעקב לשנות לפתע את דעתו מן הקצה אל הקצה? בין שתי העמדות הללו של יעקב נתרחש המפגש של יעקב עם שרו של עשו, ועד המפגש הזה סבר יעקב שהסכסוך שלו עם עשו הוא סכסוך רגיל כשאר הסכסוכים הממלאים את העולם, סכסוך הניתן לפתרון, אם על ידי מחוות של צעדים בוני אימון (דורון), או בהכרעה של פתרון צבאי (מלחמה). אבל לאחר מפגשו של יעקב עם שרו של עשו, התברר לו שיש כאן סכסוך ששורשיו עמוקים יותר, ושכל עוד לא יעקרו שורשי השנאה של עשו לישראל, וכן של ישמעאל לישראל, לא יהיה כל ערך להסכמים החיצוניים שיושגו בחולשת רגע של השונא. על כן מבטיח יעקב לעשו שישוב להיפגש עמו רק לעתיד לבא, "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה". ועל הבטחתו זו של יעקב אמרו במדרש [ב"ר עח יד]: "חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שהלך יעקב אבינו אצל עשו להר שעיר מימיו - אפשר יעקב אמיתי היה ומרמה בו?! אלא אימתי היה הוא בא אצלו? לעתיד לבא, ככתוב: 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, והייתה לה' המלוכה'". משה רבנו הוא שזיהה את שורשיה העמוקים של שנאת העמים לישראל, כשהוא מבקש מריבונו של עולם לסייע לישראל מפני אויביו, אין הוא מזהה אותם כאויביהם של ישראל אלא כשונאי ה' ככתוב: "ויאמר משה, קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך". ופרש"י על פי המדרש: "משנאיך - אלו שונאי ישראל, שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם, שנאמר [תהלים פג ג]: 'ומשנאיך נשאו ראש', ומי הם? "על עמך יערימו סוד". את הקשר של שנאת העמים לישראל, הנובעת משנאתם העיוורת בתת-ההכרה שלהם לאלוקי ישראל, מוצאים אנו במלחמת מדין, כשהקב"ה אומר למשה: "נקום נקמת בני ישראל מאת המדיינים", ואילו משה משנה את ניסוח הצו ואומר: "החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין". ועל ההבדל הזה אמרו במדרש [במדב"ר כב ב]: "הקב"ה אמר: 'נקמת בני ישראל', ומשה אמר: 'נקמת ה' במדין', אמר הקב"ה אינו אלא דיקו (דין) שלכם, שגרמו לי (המדיינים) להזיק אתכם. אמר משה: ריבון העולמים, אם היינו ערלים או עובדי ע"ז או כופרי מצוות הרי לא היו שונאים אותנו. ואין רודפים אחרינו אלא בשביל תורה ומצוות שנתת אתה לנו, הלכך הנקמה היא שלך, 'לתת נקמת ה' במדין'".

לא רק דור-המדבר אלא גם אנחנו בדורנו נמצאים כבר למעלה ממאה שנים בסכסוך עם עמי ערב, ולפני כן סבלנו כמה מאות שנים מהתנכלויות עד כדי שואה ורצח-עם מעמי אירופה הנוצרית. והתנועה הציונית לדורותיה עשתה ניסיון לברוח מהסיבה האמתית של האנטישמיות שאינה יודעת גבולות, כאילו קיימת כאן איבה רגילה שיש לה פתרון אנושי, וככה אנו כבר מאה שנים מנסים לתת פתרונות אנוש לסכסוך הישראלי עם אומות העולם בתקווה שהאיבה הזו תבוא לידי גמר. אבל המציאות המרה טופחת על פנינו, אנו דומים לאדם המנסה לכבות דליקה בנפט. וכך נהגנו אנחנו גם

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

מדוע אין תוקעים בזמנינו בחצוצרות
בפרשתנו פרשת בהעלותך (י' ט') כתוב: וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם, והרעותם בחצוצרות, ונזכרתם לפני ה'...
המשך בעמי 2

ויסעו ויחנו
במשך ארבעים שנות הנדודים של עם ישראל במדבר הם נסעו וחנו בארבעים ושתיים מסעות, שנמשכו בין יממה אחת...
המשך בעמי 3

שוויית קיץ
האם ניתן היה להכנים בקבוקים למקרר במהלך יום השבת כדי שהבקבוקים יספיקו להתקרר לסעודת ליל חג השבועות?...
המשך בעמי 4

סיפור לשבת
"מוישעלע-אפיקורוס"
לא אחת נמצאת היהדות החרדית והעולם החסידי תחת מתקפת "חוקרים" למיניהם, שמידי כמה ימים "מגלים" תגליות חדשות...
המשך בעמי 5

שביבים
■ זכרתי לך חסד
■ הכומר ששב לצור מחצבתו
המשך בעמי 6

בסכסוך הישראלי־ערבי כמו הסכם אוסלו ואחריו "מפת הדרכים" או עקירת גוש קטיף, וכך כל פעם אנו מעלים הצעות נוספות שאנו בעיוורון והימור בלתי אחראי נגררים אליהן. ואולי מתקיים בנו מאמר חז"ל [ב"ק נב' א']: "כד רגיז רעיא על ענא, עביד לנגדא סמותא" ופרש"י: "עיזא דאזלא בריש עדרא" - יש לבעל העדר עז חריף ודרך העזים להלך בראש והעדר הולך אחריהם. "עביד לנגדא סמותא" - לעז המושכת מנקר עיניה ונכשלת ונופלת בבורות והעדר אחריה כך כשהמקום נפרע משונאי ישראל ממנה להן פרנסים שאינן מהוגנין" - וכך גם אנחנו נגררים אחר פרנסים עיוורים המפילים אותנו לבורות. ■

מדוע אין תוקעים בזמנינו בחצוצרות

/ הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בפרשתנו פרשת בהעלותך (י' ט') כתוב: וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם, והרעותם בחצוצרות, ונזכרתם לפני ה' אלקיכם, ונושעתם מאויביכם.

יש לעיין מדוע אין תוקעים בזמנינו בחצוצרות, ואחי הגאון הנפלא רבי אליעזר הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "חינוך הבנים כהלכתו", ושא"ס, כתב בזה מאמר נכבד, ואלו דבריו: כתב הרמב"ם בהלכות תענית (פ"א ה"א) מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור, שנאמר 'על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות' כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיו"ב זעקו עליהן והריעו.

והנה בזמנינו לא נהגו כלל לתקוע בחצוצרות, אף בתעניות ציבור, וכן כשעושים יום תפילה ועצרת על איזה צרה רח"ל, וטעמא בעי מדוע אין תוקעים, והרי יש בזה מצות עשה מן התורה, וכבר נתפלא על זה המג"א בהלכות תענית (בר"ס תקע"ו) וז"ל: ואני תמה למה אין אנו נוהגין לתקוע בעת צרה, ואעפ"י שאין תענית ציבור בכבל, מכל מקום הלא מדאורייתא מצוה לתקוע בלא תענית (עכ"ל). והאחרונים כתבו בזה כמה וכמה טעמים.

א ראשון המדברים בענין זה הוא הריטב"א בתענית (י"ב ע"ב במשנה) וז"ל: ולפי סברא זו (שבתעניות תוקעים דוקא בחצוצרות) נהגו בצרפת שלא לתקוע לעולם בתענית ציבור, כיון שאין לנו חצוצרות (עכ"ל). ובספר מהר"ם שיק מצוה שפ"ה ביאר את דבריו שאין אנו יודעים האיך לעשות את החצוצרות. אכן תירוץ זה מיושב רק לסוברים שצריך לתקוע דוקא בחצוצרות, וכשיטת הרמב"ם הנ"ל, אבל לסוברים שאפשר לתקוע בשופר במקום חצוצרות, הדרא קושיא לדוכתא מדוע אין אנו תוקעים בשופרות?

ב הנתיב חיים בהגהותיו על המג"א כתב וז"ל: ולי לא קשה מידי דהא מקרא מלא הוא וכי תבואו מלחמה בארצכם וגו' והרעותם בחצוצרות, נמצא שמצות עשה מן התורה בארץ ישראל הוא, וזה שכתב הרמב"ם ומריעין בחצוצרות לבד בגבולין היינו חוץ למקדש, אבל מכל מקום בארץ ישראל דוקא. וכן צידד הפמ"ג בסימן תקע"ה (משב"ז סק"ב) וז"ל: ובקרא כתיב בארצכם, י"ל חוץ לארץ לא. וכ"כ היעב"ץ בספרו מור וקציעה וז"ל: ונ"ל פשוט שאינה מצות עשה אלא בארץ ישראל, ומקרא מלא דיבר הכתוב וכי תבואו מלחמה בארצכם. והנה תירוץ זה מיישב רק לגבי חוץ לארץ, ועדיין אין בזה יישוב מדוע בארץ ישראל גופא אין נוהגים לתקוע, וכפי שהעיד כבר החיד"א בספרו מחזיק ברכה.

ג עוד תירץ הפמ"ג (שם) דיתכן שגם בארץ ישראל אין המצוה רק כשהיא תחת ידינו, אבל בזמן הזה לא.

ד עוד כתב הפמ"ג (סימן תקע"ו א"א סק"א) דיש להסתפק האם ציבור הכוונה לעשרה, או שמא דוקא כשיש צרה ח"ו על רוב, אז הוא מצות עשה, משא"כ קהל כיחידים דמיין, ולכן אין תוקעים היום. והמשנ"ב (שם סק"א) העתיק תירוצים אלו בקצרה וז"ל: ויש מאחרונים שתירצו דמדאורייתא מצוה זו נוהג רק בארץ ישראל, וכדכתיב וכי תבואו מלחמה בארצכם, ויש שכתבו דאפשר דאף בארץ ישראל דוקא כשהיה תחת רשותינו, ואפשר עוד דדוקא כשהגזירה הוא על רוב ישראל, אז מצות עשה לתקוע אבל בלאו הכי, לא. (עכ"ל).

ה היעב"ץ בספרו מור וקציעה תירץ עוד וז"ל: גם אין המצוה אלא בכהנים ובחצוצרות, והאידנא ליכא כהנים מיוחסים, ולא חצוצרות של תורה, (וזהו כתירוץ הריטב"א הנ"ל), משום הכי מסתברא דאפילו בארץ ישראל ליתא המצוה השתא, ולא שמענו שינהגו כן בארץ ישראל בזמן הזה, ושופר כיון דתקנתא דרבנן היא, לא תקנוהו אלא בתענית ציבור, ואין תענית ציבור בכבל, וגם לא בארץ ישראל האידנא דליכא נשיא (עכ"ל).

וראה בשו"ת "להורות נתן" (ח"ו סימן ל"ו) שהשואל שם תירץ כן מדנפשיה עפ"י דברי הבית אפרים (או"ח ס"ו) דכהנים שלנו אין להם דין כהונה רק במה שהוחזקו, ולכן אין נושאין כפיהן בכל יום בחוץ לארץ, שלזה לא הוחזקו, והכי נמי כיון שלא הוחזקו לענין תקיעות של עת צרה, ממילא אין יכולים לתקוע. אכן הלהורות נתן מקפק בזה דהרי בתקיעת חצוצרות ליכא שום איסור, ואם כן אף שלא הוחזקו, אין איסור שיתקעו, ולא דמי לנשיאת כפיים בחוץ לארץ, ועיין שם שהאריך בזה.

ובשו"ת משנה הלכות (ח"ח סימן קצ"ח) דחה את עיקר תירוצו של המור וקציעה דאנן נקטינן שהכהנים שבינינו הם כהנים גמורים, ועוד דברמב"ן בתענית מבואר דרק לכתחילה תוקעים הכהנים, אבל אם אין כהנים, תוקעים הישראלים.

ו הערוך השלחן (תקע"ו ס"ד) תירץ וז"ל: ונ"ל דלא קשה כלל, דאנן סוברים כרש"י והטור דהתקיעות הם בסוף כל ברכה וברכה מהשש ברכות הנוספות, וכיון דאין תענית ציבור בחוץ לארץ, ממילא דליכא הני שש ברכות הנוספות, ואין מקום לתקוע, ואע"ג דהברכות ודאי הם מדרבנן, והתרועה הוה דאורייתא, מכל מקום כיון דתיקון רבנן באיזה מקום לתקוע, ממילא דכשאין זה המקום,

אי אפשר לתקוע, דבשב ואל תעשה יכולין לעשות בכהאי גוונא כידוע (עכ"ל). עוד הוסיף הערוך השלחן (בסעיף ה') שהחיוב מדאורייתא הוא רק בזמן הבית, בין במקדש וכו', אבל לא בזמן הזה, (וכן הסכים בשו"ת משנה הלכות הנ"ל), ורק מדרבנן תיקנו לתקוע גם בזמן הזה, ולא תיקנו אלא כשאומרים את הברכות.

ז בספר עמק הנציב על הספרי (פסקא י"ח) כתב דהמצוה דאורייתא הוא רק לתקוע במקום שיש ציץ או ארון הברית, ולאחר חורבן הבית תיקנו אלא בתענית, ובזמן הזה הרי אין דין תענית ציבור בבבל, ולכן אין תוקעים.

ח בשו"ת אגרות משה (ח"א סימן קסט) כתב שהמצוה לתקוע בחצוצרות, היינו דוקא בחצוצרות שהיו בבית המקדש, ותקעו בהם בשעת הקרבנות, ולכן בזמנינו שאין לנו חצוצרות אלו, אין לנו עם מה לתקוע (וביאר כן את דברי הריטב"א הנ"ל). עכ"ל.

ויסעו ויחנו

/ הרב איתמר הרשקו

במשך ארבעים שנות הנדודים של עם ישראל במדבר הם נסעו וחנו בארבעים ושתיים מסעות, שנמשכו בין יממה אחת לבין תשע עשרה שנים, כל מסע.

סדר היציאה למסע וסדר החניה היה מובנה ומושרש בעם כך שהם התחילו אותו עם העלות הענן מעל המשכן, אחר כך באו הלויים ופרקו את המשכן, משה תקע בחצוצרות ואז החלו דגל מחנה יהודה לנוע קדימה לעבר החניה הבאה.

למרות שמדובר על עניין שתלוי במה שארע במציאות נחלקו חז"ל[1] כיצד היה הסדר בו נסעו עם ישראל, בהתחלקותו לפי הדגלים השונים.

יש מי שסובר שהדגלים נסעו בדיוק כשם שהם חנו[2]- דגל מחנה יהודה בראש מכיוון מזרח ואיתם בני גרשון ומררי יחד עם העגלות, המשכן והיריעות. דגל מחנה ראובן בדרום, לאחריהם נסעו הקהתים יחד עם כלי המשכן. ולבסוף דגל מחנה אפרים במערב ודגל מחנה דן בצפון. ויש מי שסובר שהמסעות היו בהליכה טורית-כקורה[3], כשהסדר הוא דגל מחנה יהודה עם בני גרשון ומררי, דגל מחנה ראובן, הקהתים, דגל מחנה אפרים ודגל מחנה דן.

על כך יש לשאול, וכי אם היינו כעת עומדים וצופים על אחד מהמסעות שנסעו בהם עם ישראל- מה היינו רואים מול עיננו? הייתכן שישנה מחלוקת במציאות?

כיוון שכך הוא עלינו לראות כיצד היה סדר המסע ממצרים לארץ ישראל וכיצד אלו ואלו דברי אלוקים חיים ואין שום מחלוקת כלל.

ארץ מצרים הייתה בקרן דרומית מזרחית של ארץ ישראל כפי שנתבאר בכמה מקומות, ועל מנת לצאת ממנה לכיוון ארץ ישראל יש לפנות לכיוון כללי של צפון מערב.

כשעם ישראל בא לצאת מארץ מצרים- 'לא נחם אלוקים דרך ארץ פלישתים' ועל כן נקבע מסע כללי לכיוון מערב, שם נמצא הר סיני ומדבר העמים.

עד לשנת הארבעים היו המסעות בכללם לכיוון זה, ורק כאשר הם מגיעים לקצה ארץ אדום נאמר להם "פנו לכם צפונה[4]", ומעכשיו המסעות הם בכיוון כללי של הצפון.

על פי זה, אין מחלוקת במציאות כי אם התבוננות על שתי תקופות מסע שונות.

ודבר זה גם קבע את תפקידי המפתח שמילאו דגל מחנה אפרים ודגל מחנה דן, הצועדים בסוף המסע.

כאשר עם ישראל נע מזרחה, היו מחנה יהודה הראשונים לצעוד יחד עם בני גרשון ומררי[5], נושאי המשכן והיריעות. כשבראש המסע היה הארון שהיה במרחק מעם ישראל וזאת על מנת לתור להם דרך לחנותם.

בצד השני של העם היו מחנה אפרים השוכנים במערב, והם שימשו כמאספים למסע, אך לא לכל המחנות שכן מחנה ראובן ומחנה דן היו מצדדי המחנות כלפי דרום וכלפי צפון.

אך כאשר העם נע לכיוון הצפון, אזי היו צריכים כולם לעבור דרך מחנה דן שנמצא ברוח הצפונית ומשכך הוא היה המאסף לכל המחנות[6].

ברוב שנות הנדודים היו אלו בני אפרים שנתנו את החיזוק הנצרך לעם הלאה והעיף מן המסע, כשם שיוסף כלכל ופרנס את אחיו ובני משפחתם במצרים. וגם בשנות הנדודים הרבות עיקר הקושי של העם היה בהעדר מאכל ומשתה.

אך כאשר קרבו עם ישראל לבוא אל הארץ, היה צריך לחזק את העם בכוחו של שבט דן עליו התנבא יעקב- "לישועתך קיוותי ה'". כחושים בן דן שידע לקום ולעשות מעשה כשעשו מנע את קבורת יעקב[7], וכשם שקם שמשון והחל להתגרות בפלישתים, כך היה צריך לחזק את העם לקראת הכניסה לארץ ע"י החדרת התודעה שיש להילחם על שלנו ולא להירתע מכך.

כאשר עם ישראל יצאו ממדבר סיני ביום כ' באייר ביקש הקב"ה להכניסם לארץ בתוך שלושה ימים אך כיוון שהתאוננו העם, נסתובב הדבר ונאלצנו לנדוד עוד שלושים ושמונה שנה עד שזכינו להיכנס לארץ.

מסיבה זו המסע הראשון היה לכיוון צפון והיו אלו בני מחנה דן כמאספים לכל המחנות, ולולי שנגזר עלינו אומר היו ישראל נכנסים בדרך זו לארץ ישראל.

עניין זה נרמז בשירת הים, שם נאמר בתחילתה- 'חיל אחז יושבי פלשת', שכן היו אמורים ישראל לעבור דרך ארץ פלישתים ולהיכנס לארץ, אך כיוון ש'לא נחם אלוקים' המשכנו לכיוון ים סוף.

כעת הגיע תורם של אלופי אדום עליהם נאמר 'אז נבהלו אלופי אדם' וזאת משום שישנם שתי דרכים להיכנס ממצרים לישראל- האחת 'דרך ארץ פלשתים' והשנייה כשם שעשו ישראל לבסוף

בשנת הארבעים- דרך ארץ אדום, עמון ומואב. ומכיוון שלא נכנסו ישראל מארץ פלישתים אזי בני אדום הם הבאים בתור ויהיה עליהם להילחם בישראל.

ובאם יפלו בני אדום יהיו אלו עמון ומואב הבאים אחריהם ועל כן 'אילי מואב יאחזמו רעד', וכאשר הם יפלו יישארו יושבי כנען כמבצר האחרון בפני ישראל- 'נמוגו כל יושבי כנען'.

בתוך כל הפחד ו'האמבטיה הרותחת' הזו, היו אלו בני עמלק שהציעו להקדים ולהילחם בישראל עוד בטרם יבואו עליהם לארץ ולכן הם יצאו להילחם בישראל כבר במדבר.

מלחמה זו הייתה בימים כ"ח וכ"ט באייר שבשנה הראשונה, וכיום שנה אח"כ בימים כ'- כ"ג באיר היו צריכים בני ישראל את החיזוק שמביא אתו שבט דן- כמי שבא לקרוא תיגר על האומות וליזום מלחמה עמם, בדרך שלקראת כניסתם לארץ.

אך כיוון שטרם הבשילה השעה לא זכינו לכך ולמרות שכל כך הייתה השכינה מתלבטת לנו להכניסנו לארץ המשכנו והסתובבנו במדבר עוד שלושים ושמונה שנה.

לולי שחטאנו היו ישראל זוכים לחמישה חומשי תורה וספר יהושע בלבד[8] בלא צורך בשאר הספרים, וזאת משום שעד לפרשת 'ויהי בנסוע הארון' ישנם כבר ארבע ספרים. אם היינו זוכים הינו מקבלים גם את ספר דברים- כהכנה לכניסה לארץ ואת ספר יהושע בכיבוש הארץ. מכיוון שחטאנו נוסף עוד ספר בפני עצמו-'ויהי בנסוע הארון' ולאחריו ספר שלם המדבר על ניסיונות ישראל ומשבריו במדבר.

ובימים אלו אנו זוכים ורואים את קיום דברי הנביא- "בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולתהילה בכל עמי הארץ בשובי את שבותיכם לעיניכם אמר ה'[9]", כאשר עם ישראל מתקבץ מהכוחות המשותפים שפעלו במסעות ישראל במדבר, הן אלו של שבט יוסף המקבץ את נדחי ישראל, והן אלו של שבט דן הנותן את העם לשם ולתהילה בכל עמי הארץ. וכל זאת לעיננו ממש, כשם שביקש משה מיתרו להיות לנו לעיניים, שכך אלו הם הגרים שנספחו עלינו.

ובאו כולם בברית יחד ופתחו וענו ה' אחד, מהגדולים שבישראל ועד לקטניהם ונספחיהם, בשובה ונחת יוושעון[10].

1 - רש"י י כה
2 - ולומד זאת מהפסוק- 'כאשר יחנו כן יסע' (במדבר ב, יז)
3 - ולומד זאת מהפסוק- 'מאסף לכל המחנות' (שם י, כה)
4 - דברים ב, ג
5 - מכיוון שהם נשאו את העגלות הכבדות בראש המסע, נעשה המדבר מוכן לפניהם להליכה חלקה בכך שהם "כבשו" את הקרקע לפני העם
6 - כיוון שכולם עברו דרך מחנה דן ולפי הסדר הקבוע- מחנה יהודה גרשון ומררי, מחנה ראובן, הקהתים ולבסוף מחנה אפרים, ידעו בני מחנה דן למי להשיב כל אבידה שכן לאחר שסיים מחנה אחד לעבור ידעו בני דן שהאבידה שייכת לאותו המחנה בדיוק
7 - סוטה יג.
8 - נדרים כב:
9 - צפניה ג, כ
10 - ובנחה יאמר- שובה ה' רבבות אלפי ישראל

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

הכנה משבת לחג?

שואל אפרים מרגלית, רעננה: בחג השבועות האחרון התעוררה אצלי שאלה הלכתית ומאחר והיא נוגעת לי באופן אישי גם בשבת הקרובה, אציג שאלתי זו.

האם ניתן היה להכניס בקבוקים למקרר במהלך יום השבת כדי שהבקבוקים יספיקו להתקרר לסעודת ליל חג השבועות? האם יש בזה משום הכנה משבת לחג?

כאמור, שאלה זו נוגעת לי גם לשבת הבאה, מאחר ואני עורך סעודת מצווה משולבת בסעודת מלווה מלכה בביתי במוצאי שבת הקרוב, ואני מעוניין להכניס בקבוקים למקרר במהלך השבת כדי שיספיקו להתקרר עד שעת הסעודה.

יש לציין כי איני יכול להכניס את הבקבוקים למקרר מערב שבת, מאחר והמקרר עמום אז במאכלי השבת, ורק בשבת קודש בצהריים לאחר זמן סעודה שנייה, מתפנה מקום במקרר לבקבוקים אלו.

תשובה: אסרו חכמים להכין משבת לחול, שלא יטרח בשבת שלא לצורך השבת[א], וכן אסור להכין משבת לחג[ב], מאחר וקדושת השבת חמורה מקדושת יום טוב[ג].

ולכן לכאורה אין להתיר הכנסת בקבוקים למקרר במהלך יום השבת לצורך סעודה הנערכת במוצאי שבת.

אולם נראה שעל אף האמור ניתן למצוא שני פתרונות לכך, ושניהם מבוססים על כך שעדיין זקוקים אתם לקרר לפחות בקבוק אחד עבור סעודה שלישית (או על כל פנים להמשך יום השבת)

פתרון א' - בפעולה אחת

מדברי המשנה ברורה[ד] למדנו יסוד בהלכות 'הכנה משבת לחול' שאם לא עשינו בשבת שום פעולה נוספת עבור ימות החול, הרי גם אם במעשינו אנו מכינים משבת לחול - הדבר מותר.

משום כך מבואר בשולחן ערוך[ה] שמותר להאכיל תרנגולים (שאינם הפקר) בשבת, גם אם אנו מאכילים אותם כמות כזו שמספיקה להם גם ליום ראשון, וזאת בתנאי שהשלכנו את כל הכמות בפעם אחת, שהרי חייבים היינו להשליך עבור התרנגולים עבור יום השבת, ומכיוון שכך, אף אם נשליך כמות יותר גדולה - הדבר מותר, ורק אם נשליך את הכמות הנוספת בפעולה מיוחדת, הדבר יהיה אסור משום הכנה משבת לחול.

ומעתה בנידון דידן, ניתן לייעץ עצה, שמערב שבת תכין ארגז עם

מספר בקבוקי שתיה, ובשבת עצמה לאחר סעודה שנייה, כאשר תרצה להכנים למקרר לפחות בקבוק אחד עבור סעודה שלישית, אזי במקום לשלוף מהארגז בקבוק אחד, תוכל להכנים את כל הארגז, ותוכל להשתמש בשאר הבקבוקים לצורך הסעודה במוצאי שבת.

טעם ההיתר הוא כאמור לעיל, שעל אף שיש כאן ריבוי בכמות, אך מכל מקום מאחר ואין כאן ריבוי בפעולות, שהרי בקבוק אחד בכל מקרה היה צריך להכנים במקרר, הרי שהדבר מותר (ורק באופן שהיה מכנים את הבקבוקים אחד אחרי השני, או אז היה מותר לו להכנים רק את הבקבוקים שצריך עבור סעודה שלישית, ולא להוסיף בפעולות נוספות עבור הבקבוקים לצורך מוצאי שבת).

פתרון ב' - על כל בקבוק ובקבוק ניתן לומר שבו נשתמש בשבת

נראה שיש מקום להתיר גם להכנים את כל הבקבוקים בפעולות נפרדות ובתנאי שזקוק לפחות לבקבוק אחד במהלך יום השבת.

יסוד להיתר זה ניתן ללמוד מדברי המשנה ברורה[1] (ומקורם בתוספתא) שמי שיש לו מספר כוסות בכיור יודע הוא שיזקק במהלך השבת רק לכוס אחת, מותר לו להדיח את כל הכוסות, שכל כוס ששוטף ייתכן וישתמש בה, והוסיף המשנה ברורה שהוא הדין שמותר להציע עשר מיטות, על אף שזקוק הוא רק למיטה אחת, וזאת מהטעם הנ"ל.

נראה פשוט שהיתר זה אמור לא רק לגבי כוסות ומיטות אלא לכל דבר ודבר, כגון סכו"ם, קערות, צלחות וכדו', שאם זקוק אני לפחות לפרט אחד במהלך השבת, מותר להכין את כל הפרטים, כי על כל אחד ואחד אני אומר שבו ישתמשו במהלך השבת.

לפי זה, אם זקוק הוא לקרר לפחות בקבוק אחד להמשך יום השבת, יוכל להכנים אף עשרה בקבוקים, מאחר וכל בקבוק ובקבוק ייתכן שבו ישתמשו בשבת עצמה[1].

היתר זה שייך באופן שכל בקבוקי השתייה זהים בתוכנם, או אף שאינם זהים, אך באמת אין לו העדפה באיזה בקבוק להשתמש במהלך יום השבת, אבל אם יודע הוא שבמהלך יום השבת ירצה הוא לשתות למשל מיץ תפוזים, לא יוכל להכנים מקרר מיצים מסוג שונה, מאחר ואי אפשר לומר עליהם שאולי ישתמשו בהם ביום השבת.

כמובן שלאחר צאת השבת מותר להכנים את הבקבוקים למקפיא וכך יתקררו במהרה לצורך סעודת מוצאי שבת.

א - עיין שולחן ערוך סימן שכ"ג סעיף ו', משנה ברורה סימן ש"ב ס"ק י"ט, וסימן של"ו ס"ק ל"ג ועוד.
ב - עיין משנה ברורה סימן תרס"ז ס"ק ה'.
ג - ועירוב תבשילין לא מועיל בכה"ג.
ד - סימן של"ו ס"ק ל"ג (בשם ספר תוספת שבת).
ה - סימן של"ו סעיף ד'.
ו - סימן שכ"ג ס"ק כ"ו.
ז - עיין בספר ארחות שבת פרק כ"ב הערה ר"נ מה שהקשה על דברי משנה ברורה אלו מדברי המשנה ברורה עצמו בסימן של"ו ס"ק ל"ג, ומה שרצה לחלק בין הנידונים והעלה שלפי זה אין היתר להכין כמות יותר גדולה של סלט לצורך סעודה שלישית כאשר הכוונה היא שיישאר גם לצורך סעודת מוצאי שבת, עיין שם בדבריו, ומ"מ נידון דידן - בקבוקי שתיה דומה לכוסות ומיטות, ולא לזרעונים לתרנגולים ודו"ק.

סיפור לשבת

"מוישעלע-אפיקורוס"

/ ר' יוסף יצחק קמינצקי

לא אחת נמצאת היהדות החרדית והעולם החסידי תחת מתקפת "חוקרים" למיניהם, שמידי כמה ימים "מגלים" תגליות חדשות, מלוות במסמכים שהעלו באוב, שדברים שהיו מקובלים ומקודשים על עם ישראל במשך דורות רבים, הם למעשה "טעות פטאלית" שנבעה מטעות כתיב במסמך מסוים וכדומה. אחד מאותם חוקרים קבע שכל עניין ההילולא בל"ג בעומר בטעות יסודו. הוא גם קבע שסיפור קריעת ים־סוף היא תופעת טבע. ועוד דברי הבל ורעות רוח. במקביל, ובעת ובעונה אחת, גם בעולם החסידי קמו "חוקרים" למיניהם המכחישים סיפורים ועניינים שהיו מקובלים על העולם החסידי מקדמת דנא. אחד הפובליציסטים החרדיים, לגלג על אותו "חוקר ל"ג בעומר", והגדיר אותו כבור ועם־הארץ. כדי להמחיש את הדברים הוא הביא סיפור נחמד על "מוישעלע־אפיקורוס" מווילנה. מהסיפור אנו גם למדים שאפיקורוס אמיתי הוא דווקא אחד שמתמצא "באותיות הקטנות" ובנוסף לכך גם מחבר ספרים לרוב. והרי הסיפור לפניכם:

זה היה בתקופת ההשכלה, חכמי ברלין שמעו שבווילנה המעטירה יש כופר גדול ומפורסם, מוישעלע־אפיקורוס שמו. נמנו וגמרו לשלוח אליו את ראש המשכילים, כדי ללמוד מפיו אפיקורסות ולהתחזק במאבקם נגד תורת ישראל. נסע ראש משכילי ברלין לווילנה, ירד מהרכבת ופנה לבתי המלון. "מי זה פה מוישעלע־אפיקורוס?", התעניין בקרב יושבי הקרנות, אבל איש מהם לא ידע. שם המשכיל את פעמיו לכיוון בתי הבילוי והמסעדות ושוב שאל מי מכיר את מוישעלע־

המשך בעמוד הבא...

אפיקורוס. גם שם לא שמעו מעולם על האיש. בייאושו פנה המשכיל לאיש בעל חזות רבנית ושאל אותו שמא הוא מכיר את הטיפוס, הפטיר האיש, "לך לבית הכנסת הגדול של העיר, ושם, בחדר האחורי, תמצא את מוישעלע־אפיקורוס. הלך המשכיל לבית הכנסת הראשי, פנה לחדר האחורי, והנה הוא מלא מפה לפה בלומדים, נקש על כתפו של אחד מהם ושאל: "מתי מוישעלע־אפיקורוס צריך להגיע?", הצביע הנשאל על יהודי זקן בפינה ואמר: "זה מוישעלע־אפיקורוס". ניגש המשכיל למוישעלע־אפיקורוס, הושיט את ידו ואמר, כי הגיע מברלין הרחוקה כדי לשוחח ולדון בנושאי אפיקורסות שונים העומדים על הפרק. הביט בו היהודי הזקן ושאל: "ש"ס גמרת?", חייך המשכיל ואמר "לא". "ורמב"ם למדת?", הוסיף מוישעלע־אפיקורוס לשאול. ענה המשכיל "לא". "חומש ורש"י, לכל הפחות, למדת?", שאל מוישעלע אפיקורוס. גחן ראש משכילי ברלין אליו ואמר: "לא הבנת, אני משכיל, אני אפיקורוס בדיוק כמוך". חייך הזקן והסביר את דבריו: "ש"ס לא גמרת, רמב"ם לא פתחת, חומש ורש"י לא למדת, אתה לא אפיקורוס אלא סתם עם הארץ. רק אני שלמדתי את כל הנ"ל - זכאי לתואר אפיקורוס.

עד כאן הסיפור.

הלכתי לבדוק ב"פנקס וילנה" מיהו אותו "מוישעלע־אפיקורוס", ומדוע 'זכה' לכינוי "נכבד" זה.

בפנקס מצאתי כתוב לאמור:

"מוישעלע־אפיקורוס היה יהודי תלמיד חכם גדול, בקי בכל הש"ס כולו, ובהרבה מפרשי התלמוד. גם היה בקי גדול בספרי הפילוסופים והמשכילים. הגם שהיה שוקד על תלמודו במשך רוב שעות היום, בכל זאת מצא זמן להתווכחות בעניינים העומדים על הפרק. גם היה לועג לזקנים שהיו לומדים עין יעקב בצוותא. 'תלמדו תורה, ואל תתעסקו באגדות', היה צועק תמיד לעברם.

כשהזקנים היו מתאספים ומספרים סיפורי נסים מהדורות הקודמים, שהיו עם גדולי ישראל, היה מוישעלע־אפיקורוס מבזה את מספר הסיפור ומקניט אותו: 'הסיפור הזה נברא במוחך בעת שנתך, הוא לא היה ולא נברא'. וכשהזקנים היו רוגזים על התנהגותו הגסה, היה משיב להם: 'אני חייב לדעת את מקור הסיפור, מי האיש שסיפר את הסיפור, מתי נולד, היכן למד, כתובתו, מספר הפספורט שלו, ובאיזה עיר התגורר, בלי כל הנ"ל, הרי ברור הדבר שאתה המצאת את הסיפור במוחך הקודח והזקן'. בגלל אותה התנהגות כינוהו אנשי וילנה בשם 'מוישעלע־אפיקורוס'. ובגלל אותה התנהגות פרועה הפסיק העיתון היהודי של וילנה, "כפר וילנה", לפרסם את הגיגיו של מוישעלע־אפיקורוס.

מוישעלע־אפיקורוס חיבר גם ספרים רבים הקשורים לקהילת וילנה המעטירה. הוא חיבר סידרת ספרים בשם 'אוצר מנהגי וילנה', בהם קיבץ וריכז את מנהגיו של הגר"א ושל רבני וילנה שהיו לפניו. הוא גם חיבר ארבעה כרכים המספרים את תולדות וילנה בשם 'בכרם וילנה'. באחד הכרכים הוא הביא מסמכים רבים, בפרסום ראשון, על השתדלותם של אנשי וילנה ואנשי פינסק להביא למאסרו של בעל התניא. הוא גם הוכיח על פי מסמכים ודוקומנטים שמצא בארכיבים, שטענת החסידים ורבותיהם שבעל התניא נולד בשנת תק"ה, היא טעות דמוכח, כי הוא מצא דוקומנט שכתוב בו שנולד בתק"ז.". עד כאן מ"פנקס וילנה".

הנס הגדול שעשה הקב"ה עם העם היהודי באותם הימים הוא, שלמוישעלע־אפיקורוס מוילנה לא היה אתר באינטרנט. כמה הרס וחורבן היה נגרם לעם היהודי אילו היה מוישעלע־אפיקורוס מפיץ את דעותיו והשקפותיו דרך האינטרנט. ■

שביבים / שאול שיף

זכרתי לך חסד

את הסיפור הבא סיפר הגאון רבי יעקב אורנשטיין, ראש ישיבת מתיבתא בלונדון, כשדמעות של התרגשות זולגות מעיניו:

בתקופת השואה, פרסם ארגון 'הצלב האדום' רשימה של יהודים הנמצאים ברוסיה לאחר שנמלטו מאזורי הלחימה בהם ריחפה סכנה גדולה על ראשיהם, והציע לאנשים מרחבי העולם לשגר להם חבילות סיוע ומזון.

"קראתי את הרשימה", מספר הרב אורנשטיין, "וגיליתי שם מוכר - וידנפלד. היה זה שם משפחתו של הרב מטשעבין, רבי דב בעריש וידנפלד, ולא ידעתי אם אכן מדובר בו או ביהודי אחר הנושא גם הוא את אותו שם משפחה. החלטתי לשלוח לו חבילת מזון, ועשיתי חשבון שבכל מקרה מדובר במצווה גדולה, אם זה הרב הידוע וגם אם לא, בכל מקרה מדובר ביהודי שצריך עזרה ואם אני יכול לעזור, אני לא מהסס". נציין רק שהגאון רבי דב בעריש וידנפלד, היה אחד ממנהיגי היהדות החרדית בתקופת השואה וביתר שאת לאחריה. הוא הקים את ישיבת 'כוכב מיעקב' שפועלת עד היום בירושלים, ונחשבת לאחת הישיבות המפורסמות אשר מדי שנה נרשמים אליה מאות תלמידים המבקשים ללמוד בה, ורק חלק קטן מהם מתקבל לשורותיה. הרב וידנפלד התגורר בפולין לפני מלחמת העולם השניה, ועם פרוץ המלחמה מיהר להימלט לרוסיה, לאחר שנאמר לו שקיים חשש כבד לחייו. זאת, משום שבעיתון הנאצי

הידוע לשמצה ׳דער שטירמער׳ פרסמו פעם מאמר שעסק בקורותיו של הרב וידנפלד, והכתירו אותו כ׳גדול התלמודיסטים בעולם׳ - כלומר המומחה הגדול ביותר ללימוד התלמוד הבבלי. הנאצים יימח שמם, רצו להשמיד את העם היהודי כולו. אבל הם הבינו שכדי להצליח במשימתם, הם צריכים בראש ובראשונה לחסל את ההנהגה היהודית, ובהתאם לכך הם נהגו לעצור ולרצוח קודם כל את רבני הערים והקהילות, ורק לאחר מכן פנו ׳לטפל׳ בשאר היהודים.

ברוסיה שהה הרב וידנפלד שלא כחוק, משום שלא היתה לו אזרחות רוסית או אשרת שהייה בשטחי רוסיה, ולכן לאחר שהתגלה על ידי השלטונות הרוסיים, הם העבירו אותו לעבודות פרך באחד מיערות סיביר. במשך שנים עבד ביערות סיביר עבודה מפרכת מצאת החמה ועד רדת החשכה, כשיחד אתו עובד גם חתנו, בעלה של בתו, הרב ברוך שמעון שניאורסון. בעודם עובדים בקור הסיבירי, הם למדו תורה בעל פה תוך כדי, חזרו על תלמודם והתווכחו ביניהם בדברי תורה. בהמשך הועבר לבוכרה, לשם הוגלו יהודים אזרחי פולין שהיו אז בשטחי רוסיה, ורק אחרי שנים הגיע לארץ ישראל.

ממשיך הרב אורנשטיין את סיפורו: ״מספר חודשים לאחר סיום המלחמה, הגיע אלי מברק ללונדון: ״היום הגעתי לחיפה, תודה על המזון ששלחת. וידנפלד״. ״בכל אותה תקופה ארוכה של סבל וייסורים קשים, כשהוא בסכנת חיים ועובד עבודות פרך, לא שכח הרב וידנפלד, הגאון מטשעבין, את הצורך להודות למי ששלח לו חבילת מזון. הוא שמר את הכתובת וחיכה להזדמנות הראשונה שתיפול לידיו, כדי שיוכל להודות לשולח המזון. ברגע בו דרכו רגליו על אדמת ארץ ישראל, הוא מיהר בראש ובראשונה להודות לי... ממנו אנחנו צריכים ללמוד כמה חשובה היא הכרת הטוב למי שעזר וסייע לנו״. נוסיף רק ונספר שהרב וידנפלד הגיע לישראל כאדם פשוט, ולא סיפר לאיש מי הוא ומה היה מעמדו הרם והבכיר לפני המלחמה. רק אחרי תקופה זיהה אותו הרב בצלאל זו׳לטי, מרבני ירושלים, ומיהר לפרסם שהגאון מטשעיבן נמצא כאן בארץ, ואיש אינו יודע על כך. בתוך זמן קצר כבר הקים הרב מטשעיבן את הישיבה המפורסמת, והפך לאחד ממנהיגיה הבכירים של היהדות החרדית בארץ הקודש.

הכומר ששב לצור מחצבתו

עוד בהיותו כומר אוונגליסטי שעמד בראש כנסיה גדולה בהולנד, גילה ברט וודוויק משיכה בלתי מוסברת לעם היהודי. בכנסיה שלו, למד עם אנשיו תנ״ך, הם עשו סדר פסח, ישבו בסוכה, קבעו לימוד חומש עם רש״י ואפילו שרו בצוותא שירים של מרדכי בן-דוד... ה׳בעיה׳ נוצרה כאשר לא מצאו בתנ״ך שום רמז ל׳חג המולד׳, והתחילו לפקפק באמיתות הנצרות. מכאן, דרכו של האיש העקשן השואף לאמת הייתה סלולה- ליהדות.

סיפורו המדהים והבלתי שגרתי של ר׳ אריאל ציון, מתחיל בסיפורו של ברט וודוויק ההולנדי. וודוויק היה כומר נוצרי פופולארי שעמד בראש כנסייה נוצרית גדולה, ואילו אריאל הוא יהודי מאמין, בעל אמונה לוהטת, ונשמה יהודית יוקדת. לפני כן, כשהייתי ׳שם׳, מעולם לא הרגשתי בבית, מספר ר׳ אריאל. חשתי מין סוג של חסר פנימי. גם כשכולם מסביבי רקדו והתהוללו, אני התהלכתי בתחושת ריקנות. חשבתי כל הזמן, בשביל מה אני חי בעולם הזה? ידעתי שאני חי בשביל הקדוש ברוך הוא, אבל לא הצלחתי לתרגם את זה לדרך חיים. ידעתי שאני צריך להיות דתי יותר, ובזמנו להיות דתי יותר היה להיות נוצרי טוב יותר. אריאל ציון נולד ברוטרדם, עיר נמל הולנדית, למשפחה פרוטסטנטית אדוקה. היינו נוצרים, אבל תמיד היה לנו קשר חם לעם היהודי. תמכנו מאוד בישראל. אני זוכר את הדאגה הרבה של סבא בזמן מלחמת יום הכיפורים. חשתי קשר עז לארץ ישראל, ואספתי תמונות ופרסומים על אודותיה. וודוויק לא הסתפק בחינוך הנוצרי שקיבל, ופנה לחפש תשובות על השאלות ועל הספקות שהתחילו להתעורר בקרבו.

בהיותו כריזמטי, התאספה סביבו חבורת צעירים שגם הם לא היו שלמים עם דרכם הנוצרית. באופן כללי, היה להם רצון עז לשוב לדת, הוא אומר. הם הפסיקו להתהולל, והתחילו להתעמק בשאלות של דת ואמונה. בשלב ראשון התחילו ללמוד תנ״ך בצוותא. עם הלימוד והמחקר התגברו השאלות והספקות, ובמאי 1998 החליטו להכריז על הקמת כנסייה אוונגליסטית נפרדת. (אוונגליזם הוא זרם מודרני בנצרות, ונחשב למתון יותר מהזרם הקתולי הקשוח. האוונגליסטים, בניגוד לקתולים, אוהבים את ישראל ותומכים בה.) הקבוצה מנתה מאות אנשים, וודוויק הפך למנהיגם. לקהילה הם העניקו שם עברי: ׳שלום׳. הכנסייה החדשה שהקומה בעיר דורדרכט בלטה בתמיכתה הבלתי מסויגת בישראל. חבריה הגיעו לארץ כדי לחלק זרי פרחים ומתנות לנפגעי טרור פלסטיני, ואף ארגנו טיסות לארץ. במהלך האינתיפאדה יזמו אנשי הקהילה מכתב תמיכה באריאל שרון, ראש הממשלה דאז, שאותו כתבו 25 ראשי כנסיות בהולנד, ומכתב מחאה לראש ממשלת הולנד, על אי תמיכתו המספקת בישראל. הבסיס לכנסייה היה התנ״ך. חברי הקהילה למדו אותו וניסו להבין את הדת הנוצרית לפיו- ניסיון שלא ממש צלח. השאלות שלנו רק הלכו והתרבו, במקביל ללימודי התנך, מספר ציון. ניסינו ליישם מה שכתוב בתנ״ך, וזה חייב אותנו להתייחס ברצינות למועדים היהודיים. למשל, כשקראנו בתנ״ך על כך שחייבים להקים סוכות בחג הסוכות, קראנו לאספה מיוחדת, ובה החלטנו שהיות שאנחנו מחויבים לתנ״ך, אין לנו ברירה אלא לקיים מצווה זו. אז הקמנו סוכות. כשהגענו לחודש ניסן, ובתנ״ך הרי כתוב שחייבים לשמור על מצוות החג, החלטנו שאנחנו עורכים סדר פסח. לא ידענו בדיוק מה לעשות, ונעזרנו בהוראות הסדר שמצאנו בתקשורת המקוונת. היה זה מידע שהגיע מיהודים משומדים, יהודים שהתנצרו, אך נהגו לשמור על סממנים יהודים, ובכלל זה ערכו סדר פסח. מיותר לומר שבסדר שלהם הם השתילו מסרים נוצריים מובהקים, והחליפו שמות של אישים יהודים בנוצרים, להבדיל. אבל זה מה שהיה לנו באותו רגע.

״לא הכרנו את הדבר האמיתי. לא ידענו בכלל שקיים משהו אחר. ואז הגענו לחג המולד, החגא הנוצרי הידוע. התחלנו לשאול את עצמנו: רגע, איפה זה כתוב בתנ״ך? איפה כתוב בכלל שצריך לחגוג את החג הזה? התחלנו לפקפק גם בחגא של ימי ראשון, במקום יום המנוחה המצוין במפורש בתנ״ך, השבת. כך התגלגלנו מספק אחד למשנהו, עד שכבר התחלנו לפקפק בקול רם באמיתות הנצרות כולה״. החבורה לא נעצרה בשמירת השבת והחגים. ״ברגע שהחלטנו שהתורה נכונה ואמתית, התחלנו ללמוד אותה בעיון. למדנו בצוותא חומש עם פירוש רש״י, שרנו שירים עבריים כמו ׳אתה תקום׳, ׳יבנה המקדש׳ ושירים של מרדכי בן דוד. זה כבר היה בשלב מאוחר יותר״.

כך, כשרגל אחת פה והאחרת שם, ובדרך שאינה ברורה לאיש, התנהלה הכנסייה המוזרה הזאת, עד שבכל רחבי המדינה יצא שמעה של הכנסייה הנוצרית שחבריה שומרים בקפידה על שבתות וחגים יהודיים. נציגי הקהילה הוזמנו להרצות את משנתם בפני כנסיות אחרות ובכינוסים תיאולוגיים שונים. ואיך הגיבו הקולגות מהכנסיות האחרות? התגובות היו מעורבות. חלק עודדו אותנו, אבל חלק כעסו מאוד. הם טענו שאף שהחגים היהודיים מופיעים בתנ״ך, הרי שאותו האיש הורה לבטלם ולהחליפם בחגאות הנוצריים. גם את השאלות שהתעוררו בו לא שמר הכומר בליבו. להיכן שהיה מגיע, היה מעלה אותן ודורש תשובות ברורות. בכל כינוס נוצרי מזדמן היה מבקש לדעת מפני מה הפנו הנוצרים עורף לתנ״ך. פעם כשהייתי בארץ, מספר ר׳ אריאל, הוזמנתי להרצות בכנסייה של מומרים בתל אביב ובטבריה, וגם שם הצגתי את השאלה שהציקה לי: ׳הרי בברית החדשה כתוב שהתורה היא אמת, ואתם חייבים לשמור אותה, אז למה אתם מפנים לה עורף?׳, ומה הייתה התגובה שלהם? הם זרקו אותי מכל המדרגות. במקום לענות לעניין, הם בחרו להחרים אותי. את הצעד השערורייתי הבא עשה ברט שכשנולד לו בנו הבכור. הוא החליט שאם הוא מאמין למה שכתוב בתורה, הוא חייב למול את בנו.

למרות ארבע הכוסות, הסוכה ושמירת השבת- לאורך כל אותה תקופה נותר ברט וודווייק נוצרי אדוק. המנהגים היהודיים שהנהיג בקהילתו לא הפכו אותו ליהודי מאמין. עם הזמן החלו להתגנב לליבו ספקות גדולים. עדיין הלכתי לכנסייה כל יום. כראש הכנסייה ערכתי את כל הטקסים, אבל לא הייתי שלם עם עצמי. התמודדתי עם הרהורי ׳כפירה׳ מובהקים בנצרות.

הקרב הקשה ביותר התנהל בתוכי בשאלה: האם להמשיך ולהפיץ את בשורת הנצרות, אף שכבר איני מאמין בה? במקביל, הבחנתי שלרבים מהחברים רגשות מעורבים כלפי הנצרות. לאחר דיונים ארוכים וסוערים קיבלנו את ההחלטה המשמעותית בתולדות הכנסייה שלנו: אנחנו לא מזכירים יותר את שמו של אותו האיש. אנחנו מדברים מעתה רק על השם, בורא העולם. עבורנו, יש אלוקים אחד ויחיד בעולם. עד לפני כמה שנים החלטה כזאת נחשבה להזויה לחלוטין. ווודווייק היה נוצרי אדוק, מכובד ומפורסם, שעשה נפשות רבות לנצרות. המהפך שעבר עליו היה אפוא קיצוני ביותר.

באותן שנים שבהן התייסר בשאלות על אודות דרכו הנוצרית, נתקל וודווייק בגילוי מסעיר. בן משפחתו שערך תחקיר מעמיק על שורשי המשפחה, גילה שסב המשפחה, לפני מאה שנה, היה יהודי כשר בשם שלמה לוי. שלמה לוי הגיע מספרד או מפורטוגל, והתיישב במחוז פריסלנד שבצפון הולנד, שם הפך לאחד מראשי הלוחמים נגד הכובשים הצרפתיים. האיש התנצר, ונשא גויה. הגילוי הזה, מספר ציון, גרם לי להבין מהיכן נובעים הרהורי ה׳כפירה׳ שלי.

התחלתי להבין שאיני נמצא במקום הנכון, ושאני חייב לחזור לדרך אבותיי בהקדם האפשרי. לאחר מעשה הבנתי שדלק בי ניצוץ יהודי. כחבר בקהילה אוהדת ישראל, ביקר הכומר פעמים רבות בארץ. באחד מביקוריו פגש יהודים דתיים. הרגשתי טוב בחברתם, משחזר ר׳ אריאל. פתאום הרגשתי קרבת אלוקים גדולה, הרבה יותר ממה שהרגשתי בחברה הנוצרית ביקור משמעותי נוסף היה ביישוב סוסיא, שם פגש בן ישיבה והתחבר עימו. הם שוחחו רבות בענייני דת, וודווייק חש שהוא מחבב את הצעיר הזה. הוא נפגש עם אנשים דתיים נוספים, והדברים ששמע מהם הביאו אותו לרצון להתגייר. לפני ההחלטה הסופית עוד הייתה לו שורה של אי הבנות בתנ״ך. החלטתי שאם אני מקבל תשובות על השאלות האלה, אין לי ברירה אלא להתגייר. לעזוב את הכל, את החיים הנוחים, את חיי החברה והמשפחה השלווים, ולהקריב אותם על מזבח האמת היחידה שלי. כבר אז ידעתי שעליתי על דרך שאין ממנה חזרה. והתשובות הגיעו? ודאי. הן הגיעו אלי בדוא״ל, והיו כמים קרים על נפש עייפה. זהו זה, אמרתי לעצמי. אני מתגייר. עליי לשוב לדת אבותיי, לדתו היהודית של סבי שלמה לוי, האיש שמכל צאצאיו לא נשאר אף יהודי אחד. אני, החלטתי, אשיב עטרה ליושנה.

וודווייק היה אישיות מפורסמת בקרב הקהילה האוונגליסטית הגדולה בהולנד, וצעדו עורר תדהמה רבה ומורת רוח בקרב רבים מבניה. ואילו הוא עצמו חש שלם עם החלטתו. הוא הרגיש שעול גדול ירד מכתפיו. אבל גם היה לו קשה. קשה מאוד. הפיצו עליי דברים רעים. אמרו עליי הכל. וזה כאב. חברים ותיקים וטובים זנחו אותי. היה לי חבר מילדות שעזב אותי ברגע שנודע לו על החלטתי להתגייר. הוא אמר לי לפני שנפרד ממני: ׳אתה הולך לגיהינום, ואני לא רוצה להכיר אותך יותר. ידעתי שיהיה לי קשה, אבל לא שיערתי עד כמה. תמיד התעודדתי מהמחשבה שהעם היהודי סבל כל כך הרבה בכל שנות קיומו, בגלל יהדותו, והנה, גם אני שהצטרפתי אל העם הזה עובר את מנת הייסורים שלי. ידעתי שאני צועד בדרכו של האלוקים, והייתי מאושר. אפילו שאיבדתי את מקור פרנסתי ואת מרבית ידידיי- הכל היה שווה.

הבית שבו התגורר ברט וודווייק נלקח ממנו, והוא עבר להתגורר בתנאים איומים, בדירת חדר ליד משפחת אשתו, כשהוא מחוסר כל. השלב הבא היה ההכרזה הרשמית על פירוק הכנסייה שבראשה עמד. הרבנים שאתם עמד בקשר הציעו לו להתנתק כלילי מהעבר הנוצרי שלו, ולזנוח את פעילותו בכנסייה. חברי הקהילה העריכו את החלטתו של וודווייק, אך לא לכולם היה האומץ להצטרף אליו. מתי מעט החלו בתהליכי גיור, שעדיין נמשכים, והשאר החליטו להישאר בסטטוס של ׳בני נח׳ ולשמור את שבע המצוות. הרבנים גם הסבירו לברט שאי אפשר לגייר את כולם בבת אחת, אלא כל אחד מהם חייב לעבור תהליך גיור אישי. גם היום מנסה ציון לסייע לאותם אנשים שעדיין מתנדנדים בין שני העולמות, ומתקשים לבצע את המעבר. לעומת החברים שעודדו אותו, ראשי כנסיות וקולגות לשעבר שיגרו אליו מסרים מאיימים. הם המטירו על ראשו את כל העונשים שבעולם- מהגיהינום עד לכף הקלע- על שהעז לחצות את הקווים, ועוד להשמיץ את מנהיגם בפומבי. אמרו עליי שאני מסוכן לדו- קיום הדתי במדינה, אומר ר׳ אריאל, משועשע. עד היום הוא ממשיך לקבל מכתבים ודוא״לים בעלי תוכן פוגע מחברים לשעבר. גם ביום הראיון לשבועון ׳משפחה׳ קיבל ציון דוא״ל מכומר הולנדי. אתה חסר הצלה, ואתה אבוד לעולמי עד, כתב הכומר דה יונג.

אחותי אמרה שהיא מקנאה בי. אחי הגדול ביקר אותי כדי לשמוע על החלטתי ממקור ראשון. כשהגיע, שאל אותי: ׳זה נכון שאתה מתכוון להתגייר?׳ כשעניתי בחיוב הוא רק רצה לדעת מה הייתה הסיבה ׳אתה יודע למה?׳ אמרתי לו, ׳בגלל סיבה אחת פשוטה: משום שאבות אבותיי היו יהודים, והצאצאים שלהם עשו טעות כשהתנתקו מהיהדות והתערבו בגויים.

היום אני, הנכד שלהם, מתקן את הטעות הזאת׳. אחי הקשיב בתשומת לב, הרהר קצת ואמר: ׳אתה יודע מה, ברט? אני מבין את

הטיעון שלך. אני אפילו מזדהה איתו'. ואז הוסיף משפט שריגש אותי: 'ברט, לראשונה בחיי אני מזהה בהתנהגותך שלווה אמיתית. ממשפחתה של אשתו הייתה התמיכה אף גדולה יותר. לא רק תמיכה, אלא שהחותן והחותנת החליטו להצטרף אל בתם וחתנם, והחלו לעת זקנתם בתהליכי גיור. הם אנשים מבוגרים, והתהליך איננו יכול להתבצע במהירות, מבהיר ר' אריאל.

כאשר החליט וודווייק להתגייר, הוא לא ממש ידע מה עליו לעשות. בתחילה יצר קשר עם רב רפורמי שאותו הכיר. עד מהרה הבחין שמדובר בהצגה חלולה שאין בה מאומה, ופנה לקהילה החרדית של אמסטרדם, אך שם הובהר לו כי הם אינם עוסקים בגיורים. בצר לו פנה וודווייק לחבריו בארץ. אלו הפנו אותו אל הרב ברוך הרניק, ר"מ בישיבת יבנה באנטוורפן. בינו לבין הרב הרניק נוצר קשר הדוק, שנמשך עד עצם היום הזה. מספר חודשים לפני הגיור החל המיועד להתגייר מגיע לשבתות לאנטוורפן, ושם היה לומד יהדות מפיו של הרב הרניק. אין לי מילים להגדיר את האמונה המופלאה של האיש הזה, אומר הרב הרניק ל'משפחה'. הוא היה מודע לכל הקשיים שניצבים מולו.

הרב הרניק ליווה את משפחת ציון בכל שלב משלבי הגיור. הוא הושיט להם יד תומכת ברגעים הקשים. אחד מהם היה כאשר במהלך ההכנה לגיור, חלה אבי רעייתו בסרטן קשה. החברים הנוצרים שמחו לאידם. הם טענו שהם נענשים על כך שהפנו עורף לנצרות. הם באו אליי עם הסיפור, אומר הרב הרניק, ואני עודדתי אותם. אמרתי להם שאי אפשר לחשב חשבונו של עולם, ושהם צריכים לצעוד הלאה בדרך שהם בחרו, בלי שום קשר לכך. הפלא הגדול התרחש, כאשר למרות הסיכויים הקלושים שהעניקו לו הרופאים, החלים חותנו לחלוטין מהמחלה. ר' אריאל ציון ורעייתו הגיעו לארץ ישראל, התגיירו על פי ההלכה, ונישאו שוב כדת משה וישראל בטקס מרגש בעיר העתיקה בירושלים, במקום המשקיף על הכותל המערבי. גם במעמד הגיור עצמו, בבית הדין בתל- אביב, השתתף הרב הרניק. זה היה מעמד מרגש מאוד, הוא אומר. הרגע שבו הכריז אריאל 'שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד', וקיבל עליו לשמור את התורה שבכתב ותורה שבעל פה, היה רגע סוחט דמעות. אריאל עצמו נשבר באמצע ונחנק מבכי. בית הדין הקשה עליו ועל משפחתו מאוד. הדיינים שאלו אותם שאלות קשות ומסובכות, ועל כולן הם ענו בבהירות שהדהימה את דייני ההרכב. משישה עשר זוגות שעמדו באותו יום לפני הדיינים, הם היו היחידים שהתקבלו. כשנשאל לשם היהודי שבו בחר, ענה- אריאל ציון. למה בחר דווקא את שם זה? "כי אני רוצה לקום כארי לעבודת השם, ואריאל רומז גם על בית המקדש, הקרוב כל כך לליבי".

[מתוך אתר אחינו]

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי